VIS kasutajajuhend Euroopa Parlamendi valimiste jaoskonnakomisjoni liikmele

1. Sissejuhatus

Valimiste Infosüsteemi (VIS) kasutamine koosneb kolmest järgnevast etapist: ettevalmistamise periood, eelhääletamise periood ja valimispäev. Igal etapil on oma ülesanded ning tegevused:

VIS võimaldab jaoskonnakomisjonil:

Valimiste ettevalmistamise perioodil

1. Vaadata oma valimisjaoskonna ning jaoskonnakomisjoni liikmete andmeid;

Eelhääletamise perioodil

- 1. Trükkida välimisi ümbrikke (nendes valimisjaoskondades, kus toimub eelhääletamine väljaspool elukohta);
- 2. Sisestada eelhääletamisest osavõtu andmeid;
- 3. Elektroonilise hääletamise tühistusnimekirjade sisestamist ja nende kinnitamist;

<u>Valimispäeval</u>

- 1. Sisestada hääletamisest osavõtu andmeid;
- 2. Sisestada, kinnitada ja välja trükkida hääletamistulemuste protokoll.

Juurdepääsuõiguse VIS-ile annab maakonna valimiskomisjon. Õiguse saamiseks tuleb maakonna valimiskomisjonile edastada jaoskonnakomisjoni esimehe ja teiste VIS-i kasutama hakkavate isikute isikukoodid.

Pane tähele!

Trükitavad dokumendid avanevad uues aknas (pop-up). Juhul kui trükitav dokument ei avane uues aknas, on tõenäoliselt *pop-up-id* keelatud. Paluge oma IT tugiisikul need lubada.

Peale trükkimis-käsu andmist on võimalik dokumente alla laadida vajutades nupule Lae alla failina (parema hiireklahviga).

2. Sisenemine VIS keskkonda

Sisenemine VIS keskkonda toimub veebiaadressil https://vis.vvk.ee

VIS peab kasutaja isiku tuvastama. Isikutuvastuseks saab kasutada kas ID-kaarti või mobiil-ID-d.

2.1. Sisenemine ID-kaardiga

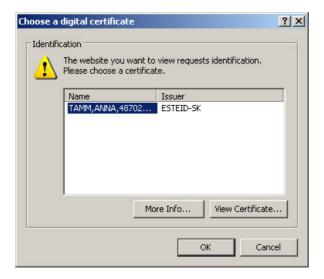
Sisenemine ID-kaardiga toimub https://vis.vvk.ee keskkonnast.

Isikutuvastus ID-kaardiga on võimalik juhul, kui arvuti on varustatud ID-kaardi lugejaga, arvutisse on installeeritud vajalik tarkvara ja kasutajal on kehtivate sertifikaatidega ID-kaart ning ta teab oma PIN1 koodi. (Täpsemad juhised ja kontaktid abi saamiseks on saadaval http://www.id.ee/, infotelefon on 1777)

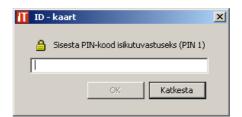
Asetage oma ID-kaart kaardilugejasse, ning valige sisenemise aknas "ID kaart"

Kui näete avanevas aknas oma nime, siis klikkige OK; vastasel korral on tegemist kaardilugeja vms. probleemiga (probleemide lahendamiseks leiate juhised veebiaadressilt http://www.id.ee/)

Järgnevalt avanevas aknas sisestage oma **PIN1.** Seejärel oletegi keskkonda sisse logitud.

2.2. Sisenemine mobiil-ID-ga

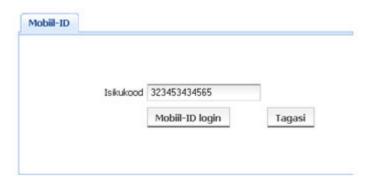
Isikutuvastus Mobiil-ID abil on võimalik isikutel, kellel on kehtiv Mobiil-ID leping ning kelle mobiiltelefonis on spetsiaalne SIM-kaart, mis seda teenust toetab.

Praegu pakub Mobiil-ID teenust oma klientidele <u>EMT</u>, 2009. aasta jooksul toovad teenuse eeldatavasti turule ka teised mobiiltelefoniteenust osutavad sideettevõtjad (Elisa, Tele2).

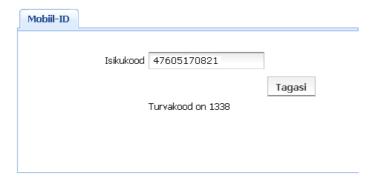
Täpsemalt vt. http://www.id.ee/?id=10971. Mobiil-ID-d saab kasutada kõikjal, kus on Internet ja mobiiltelefoni levi, ka juhul kui arvutil puudub ID-kaardi lugeja.

VIS-i avalehel valige sisenemiseks variant "Mobiil-ID".

Sisestage avanevas aknas oma isikukood ja vajutage nuppu Mobiil-ID login.

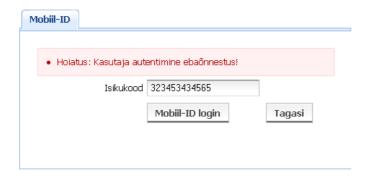
Järgneb autentimisprotseduur tavalisel viisil: Teie mobiiltelefonile saadetakse turvakood, mida näidatakse ka ekraanil.

Kui mobiiltelefonile saadetud sõnumis on turvakood õige, siis tuleb Teil mobiiltelefonis sisestada oma Mobiil-ID PIN1 kood. Mõne hetke pärast logitakse Teid süsteemi sisse.

NB! Kui mobiiltelefonile saadetud turvakood POLE ÕIGE (see on vaid teoreetiline võimalus), siis tuleb sisselogimine kindlasti katkestada ja sellest sündmusest kindlasti teavitada ID kaardi abikeskust telefonil **1777**. Sealt saab küsida nõu, kui ID-Kaardi või Mobiil-ID kasutamisel tekib probleeme.

Kui Teil puudub Mobiil-ID leping või olete eksinud oma isikukoodi sisestamisel või Teil puudub õigus VIS kasutamiseks või on tegemist mingi juhusliku veaga, siis kuvatakse järgmine veateade:

Võimalikud mitmed erijuhtumid sisselogimisel:

VIS kasutamisel kehtib kindel reegel, et iga kasutaja saab tegeleda <u>ühtede valimistega</u> korraga ning saab olla ainult <u>ühes kindlas rollis</u>. – Vastavalt valimistele ja rollile on määratud kasutamisvõimalused ning juurdepääs erinevatele andmetele.

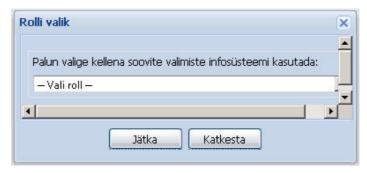
Samas on võimalik, et süsteemi andmebaasis on üheaegselt mitmete valimiste andmed ja samad isikud tegelevad valimistega korduvalt. Sellisel juhul avaneb kasutajale sisselogimise järel esmalt järgmine valikulehekülg:

Valimiste andmebaasid

Toimumata valimised Euroopa Parlamendi valimised Euroopa Parlamendi valimised 2009 Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised KOV valimised 2009 Toimunud valimised

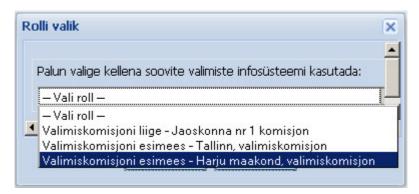
Valiku tegemiseks klikkige sobivale nimetusele, nt. Euroopa Parlamendi valimised 2009.

Lisaks on võimalik, et kasutajal on samade valimistega seoses (kas ekslikult või sihilikult) määratud mitu rolli. Sellisel juhul hüppab lahti järgmine valikuaken:

Kui klikkate reale " Vali roll", siis avanevad Teiega seotud rollid. Antud näites on kasutajale antud koguni 3 rolli.

(Kui tegemist on ilmse eksitusega, siis peaksite sellest informeerima VVK administraatorit, samuti juhul, kui Te satute kasutajana vale maakonna ja/või vale valimiskomisjoni juurde ning oma õigeid andmeid ei näegi; ilmselt on keegi Teid siis vale valimiskomisjoniga sidunud vms.)

Valige oma õige roll ja klikka nuppu "Jätka".

Ja veel üks erijuhtum: Teoreetiliselt saab mõni erakond esitada valimiskomisjoni liikme oma kandidaadiks. – Vastavalt seadusele peatab VIS selle isiku volitused komisjoni liikmena.

Kui selline olukord tekib, siis annab VIS sellest teada järgmiselt

Konstrueeritud näites on tegemist eriti huvitava juhtumiga, kus Teid on VIS-i sisestatud nii üksikkandidaadina kui ka kandidaadina ühe erakonna nimekirjas.

Siin on valik Teie teha. – Tehke oma otsus ja avaldage see. - Kui otsustate kandideerida, siis ei saa Te enam valimiskomisjoni liikmena edasi töötada. Kui keeldute kandideerimast, siis tehke otsus "**Ei kandideeri**"

3. Valimiste ettevalmistamise periood

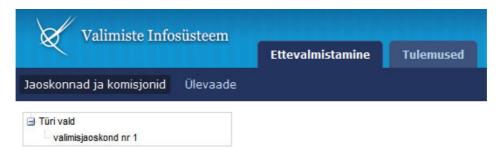
Valimiste ettevalmistamise perioodil on soovitav kontrollida, kas jaoskonnakomisjoni liikmetel õnnestub sisselogimine süsteemi. Kui ei õnnestu, siis tuleb lahendada probleemid, mis seda takistavad:

- 1. Uurida kõrgemalseisva valimiskomisjoni (maakonna valimiskomisjoni või linna valimiskomisjoni käest Tallinna ja Tartu puhul), kas jaoskonnakomisjoni liikmed on VIS kasutajaks juba registreeritud.
- 2. Kontrollida, kas arvuti ID-kaardi lugemise seade ning autentimise spetsiaaltarkvara on töökorras, jaoskonnakomisjoni liikmetel on töökorras ID-kaardid ning nad oskavad seda kasutada.

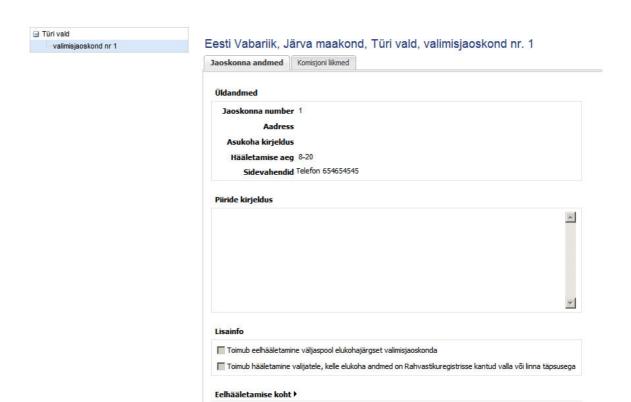
Pärast sisselogimist on soovitav kontrollida, kas kõik teie valimisjaoskonna ning jaoskonnakomisjoni liikmete kohta sisestatud andmed on õiged. Võimalikest vigadest ja puudustest tuleb teavitada kõrgemalseisvat valimiskomisjoni. Jaoskonnakomisjoni liige ise jaoskonnakomisjoni liikmete ja valimisjaoskonna andmeid muuta ei saa.

Klikkides "+"- märgiga tähistatud nupukestel saate avada oma maakonna, valla või linna ning lõpuks oma valimisjaoskonna.

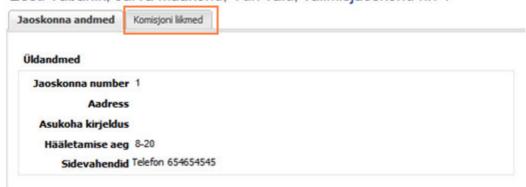
Klikkides valimisjaoskonna real avaneb valimisjaoskonna andmete leht.

Komisjoni liikmete nimekiri avaneb, kui klikite valikule "Komisjoni liikmed"

Eesti Vabariik, Järva maakond, Türi vald, valimisjaoskond nr. 1

Eelhääletamise koht

Jaoskonnakomisjoni liikmed:

Eesti Vabariik, Järva maakond, Türi vald, valimisjaoskond nr. 1

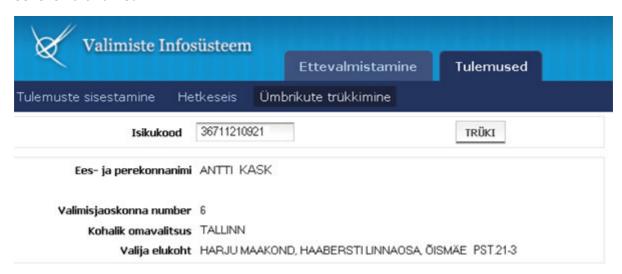

4. Eelhääletamise periood ja valimispäev

4.1 Ümbrikute trükkimine- eelhääletamise perioodil

Kui Teie valimisjaoskonnas toimub eelhääletamine väljaspool valijate elukohta, siis saab valijate aadressandmetega välimised ümbrikud välja trükkida VIS-ist. Selleks tuleb valida menüüribalt "Ümbrikute trükkimine".

Valija isikut tõendava dokumendi põhjal sisestate tema isikukoodi ning automaatselt, pärast 11. numbrikoha sisestamist tehakse infopäring rahvastikuregistrisse ja kuvatakse selle isiku andmed.

Juhul kui rahvastikuregistri päring ei kuva isiku kohta andmeid, ei ole isik tõenäoliselt kantud valijate nimekirja.

Seejärel tuleb klikkida nuppu "TRÜKI".

Uues aknas kuvatakse vormikohane ümbriku tekst, mille saate printeril valgele ümbrikule (C6, 114x162 mm) trükkida. Printeri seadistamiseks paluge abi oma IT tugistruktuurilt.

	[ ] välisriigis hääletamisel
Valija pe	rekonna- ja eesnimi
KAS	K, ANTTI
Isikukoo	d
36711	1210921
jaoskoni	a nr
6	
Valija el	ukoht
HAR	JU MAAKOND, TALLINN
HAA	BERSTI LINNAOSA, ÕISMÄE PST. 21-3

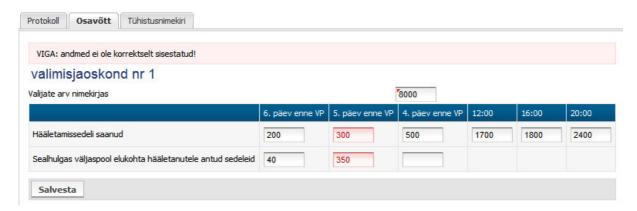
4.2 Hääletamisest osavõtu andmete sisestamine

Menüüribalt tuleb valida "Tulemused", seejärel "Tulemuste sisestamine". Seejärel tuleb valida "Osavõtt".

Eelhääletamise iga päeva õhtul kell 20.00 edastab jaoskonnakomisjon VIS-i kaudu esialgse teabe valijate ja eelhääletanute arvu kohta (sealhulgas väljaspool elukohta hääletanud valijate arvu).

Valimispäeval edastab jaoskonnakomisjon valijate nimekirja kantud valijate arvu ja hääletanud valijate arvu kell 12.00, 16.00 ja 20.00.

Valijate arv tehakse kindlaks valijate nimekirja alusel ning hääletanute arv hääletamissedeli saamise kohta valijate nimekirja antud allkirjade ja tehtud märkuste alusel. Arvestada tuleb ka valijate nimekirjas olevaid märkusi väljaspool elukohta eelhääletanud, elektrooniliselt hääletanud ja kodus hääletanud valijate kohta.

Valijate arv nimekirjas tuleb sisestada tabeli päisesse. Kui valijate arvu väli täitmata jääb ning salvestada, muutub kast punaseks ning süsteem osavõtu andmeid ei salvesta.

Kuvatakse veateade:

VIGA: valijate arv nimekirjas peab olema täidetud ning olema täisarv!

Kui väljaspool elukohta hääletanute arv (tabeli alumine rida) on suurem kui hääletamisest osavõtnute arv (tabeli ülemine rida), muutuvad kastid punaseks ja kuvatakse veateade.

VIGA: andmed ei ole korrektselt sisestatud!

Sisestatud häälte arv peab olema eelmise päeva (valimispäeval kellaaja) osavõtu arvuga kas võrdne või suurem. Väiksema arvu puhul muutub kast punaseks.

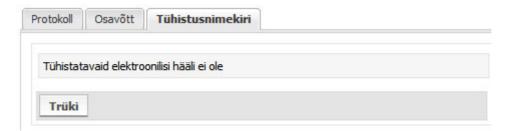
Kuvatakse veateade:

HOIATUS: Iga järgmine number peab olema eelmisest suurem!

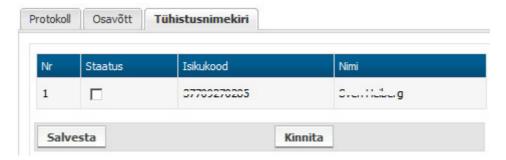
4.3 Tühistusnimekiri

NB! Tühistamisele kuuluvad e-hääled **vaid nendelt valijatelt**, kes on hääletanud ka pabersedeliga (oma jaoskonnas või ümbrikusse).

Juhul kui puudusid e-hääletajad, kuvatakse teade, et tühistatavaid elektroonilisi hääli ei ole ning Teil on võimalik trükkida tühistatavate elektrooniliste häälte teatis.

Juhul kui Teie jaoskonnas on e-hääletanuid, kuvatakse hääletanute numereeritud nimekiri tähestikulises järjekorras.

Tühistamiseks tuleb märgistada lahter "Staatus" linnukesega ning salvestada.

Kui olete kõik tühistatavad hääled märgistanud ning salvestanud, peate lõpliku tühistusnimekirja kinnitama.

NB! Pärast kinnitamist enam tühistamisi muuta ei saa.

Mitte tühistamisele mineva hääle korral muutub staatuse väli järgnevaks:

Tühistamisele mineva hääle korral muutub staatuse väli järgnevaks:

Peale kinnitamist tuleb trükkida välja tühistatavate elektrooniliste häälte teatis, klikkides nupule TRÜKI.

Võimalik on katsetada ka tühistatavate elektrooniliste häälte teatise digitaalset allkirjastamist klikkides nupule "allkirjasta digitaalselt" ning sisestades oma PIN2 koodi.

NB! Digitaalne allkirjastamine **ei kaota** kohustust kinnitatud teatis välja trükkida ning paberil allkirjastada!

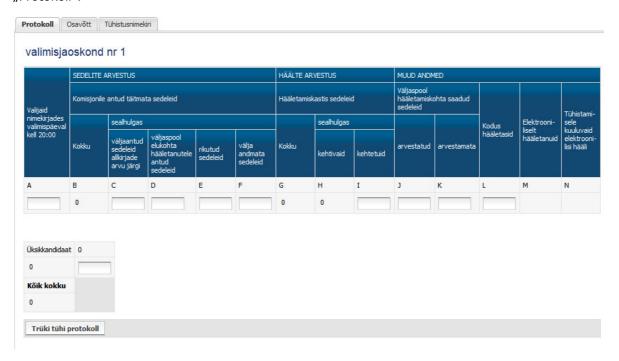
4.4 Hetkeseis

Kuvatakse viimase salvestamise andmeid jaoskonna tasemel (olenemata rollist).

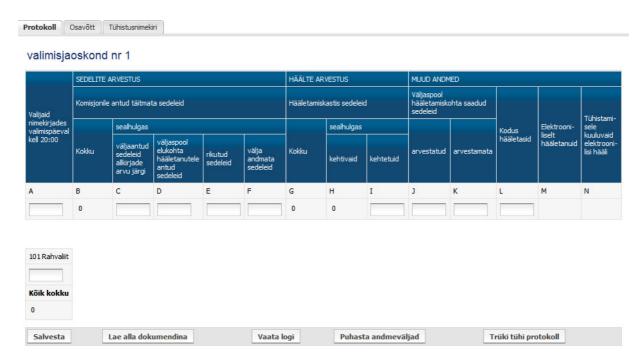

4.5 Hääletamistulemuste protokolli täitmine

Menüüribalt tuleb valida "Tulemused", seejärel "Tulemuste sisestamine". Seejärel tuleb valida "Protokoll".

Eelhääletuse ajal saab näha ja trükkida tühja protokolli, vajutades nupule Trüki tühi protokoll.

Hääletamistulemuste sisestamine:

Protokoll täidetakse vastavalt Vabariigi Valimiskomisjoni 30. jaanuari 2009. a määrusele nr 2 "Hääletamise korraldamise ning hääletamis- ja valimistulemuste kindlakstegemise kord Euroopa Parlamendi valimistel" (https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13155433) §-s 43 sätestatule. Vabariigi Valimiskomisjon edastab jaoskonnakomisjonidele ka kirjalikud juhised valimiste läbiviimiseks, milles on samuti kirjeldatud protokolli täitmise kord.

Protokolli päise lahtrid B, G ja H täidab VIS automaatselt. Näiteks kui erakondadele ja üksikkandidaatidele antud hääled on sisestatud, summeerib VIS need päise lahtris H.

Protokolli vasakus veerus olevatesse erakondade registreerimisnumbrite ja erakonna nimede all olevasse lahtrisse kirjutatakse erakonnale antud häälte arv:

Üksikkandidaadi registreerimisnumbritega all olevasse lahtrisse klikkides ilmub nähtavale üksikkandidaadi ees- ja perekonnanimi. Antud häälte arv kirjutatakse tema registreerimisnumbriga tähistatud lahtrisse.

Lahter **"Kõik kokku"** täidetakse süsteemi poolt automaatselt vastavalt erakondadele ning üksikkandidaatidele antud häälte arvule. Protokolli lahtris "Kõik kokku" olev arv kandub üle protokolli päises olevasse lahtrisse **HÄÄLTE ARVESTUS – Kehtivaid** alla (lahter H).

Protokolli lahtritesse, mis jäävad tühjaks, tuleb sisestada number "0".

Kui protokoll on täidetud, siis tuleb andmed salvestada (nupp "Salvesta"). Salvestada saab ka poolenisti täidetud protokolli. Salvestamise õigus on igal jaoskonnakomisjoni liikmel või teda abistaval isikul, kellel on VIS-i kasutajaõigused.

VIS kontrollib ka salvestatud andmete õigsust. Selleks on kontrollvalemid (vt jaoskonnakomisjonide juhiste p. 11).

"Lae alla dokumendina" – annab hetkeseisu väljatrüki ja see ei salvesta ega kinnita.

Kinnitamise korral peavad kõik väljad olema täidetud. Kuvatakse teade/kontrollküsimus:

Juhul kui mõni väli ei ole täidetud, muutub andmeteta väli punaseks ning kuvatakse veateade:

Kinnitamisel peavad kõik väljad olema täidetud

Kui protokoll on täidetud lõplike andmetega, tuleb see kinnitada. Ära vajuta kinnitamise klahvi enne, kui oled veendunud protokolli õigsuses. Kinnitatud protokolli jaoskonnakomisjon enam muuta või parandada ei saa. Kinnituse saab eemaldada maakonna valimiskomisjon.

Andmete kinnitamise õigus (nupp "Kinnita") on kõigil jaoskonnakomisjoni liikmetel. Kinnitamisega edastatakse protokoll VIS-i vahendusel valimistulemuste arvutamiseks. Pärast protokolli kinnitamist kaob ära nupp "Kinnita". Seejärel avate kinnitatud protokolli nupuga "lae alla dokumendina" PDF formaadis ning trükite paberil allkirjastamiseks.

Esimehel ja aseesimehel tekib "Kinnita" nupu asemele ka "**Allkirjasta digitaalselt**" nupp, millele klikkides on võimalik katsetada protokolli digitaalset allkirjastamist.

Digitaalne allkirjastamine:

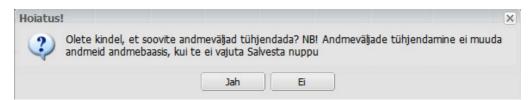
- 1. Sisesta ID-kaart lugejasse
- 2. Kliki nupule "Allkirjasta digitaalselt"
- 3. Kliki avanenud aknas "Allkirjasta"
- 4. Sisesta nõutud PIN2

Protokoll on allkirjastatud.

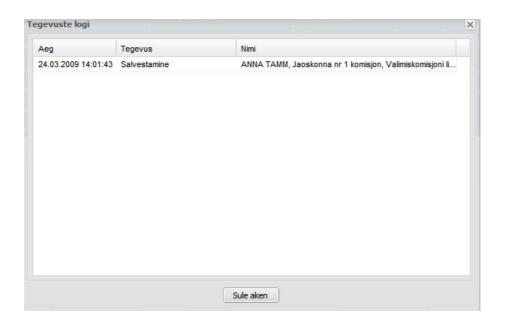
NB! EP 2009 valimistel tuleb protokoll igal juhul pärast kinnitamist välja trükkida ja paberil allkirjastada.

4.6 Abistavad tegevused

"Puhasta andmeväljad" annab võimaluse tühjendada terve tabel. Klikkides sellele nupule avaneb lisaaken, kus esitatakse kinnitav küsimus enne tühjendamist:

"Vaata logi" - kuvatakse protokolliga seotud muudatused. Hääletamisest osavõtu salvestamise toiminguid seal all ei kajastata.

"Trüki tühi protokoll" kasutatakse juhul kui on vajadus kasutada tühja protokolli planki (nt häälte lugemise käigus kokkuvõtete tegemiseks) või kui on oht, et valimispäeval puudub VIS-i kasutamise võimalus.

EUROOPAPARLAMENDI VALIMINE HÄÄLETAMISTULEMUSTE PROTOKOLL <u>Järva maakond</u> Türi valla jaoskond nr 1 kuupäev 30.03.2009 täitmise kellaaeg 14:12

VALI	JAID	SEDELITE ARVESTUS					HÄÄLTE ARVESTUS			MUUD ANDMED				
nimekirjades valimispäeva kell 20.00	kirjades ispäaval	komisjonile antud täitmata sedeleid												tühistamisele
	0.00	kokku	sealhulgas				kokku sealhulgas			hääletamisel saadud sedeleid		hääle- tanuid		kuuluvaid elektrooni-
			väljaantud sedeleid allkirjade arvu järgi	väljaspool elukohta hääleta- nutele antud sedeleid		välja andmata sedeleid		kehtivaid	kehtetuid		arvestamata	tandia		lisi hääli
	Α	В	С	D	E	F	G	Н	1	J	К	L	М	Z

101			
Kokku			

komisjoni esimees					
ees- ja perekonnanimi	allkiri				